

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
معاونت فرهنگی و اجتماعی
اداره کل فرهنگی و اجتماعی

ستاد مبارزه با مواد مخدر
معاونت کاهش تقاضا
و توسعه مشارکت های مردمی
اداره کل فرهنگی و پیشگیری

پیشگیری نوین

وزارت بهداشت، تنبیه و اصلاح امور، مشاوران و کارشناسان دانشگاه ها
و مؤسسات آموزشی عالی کشور

پیام این شماره:

تفکرات اعتیادی در فرد مصرف کننده مواد منجر به بروز رفتارهای خود ازارانه می شود که خودش را رنج می دهد.

رویکردی پیشگیرانه به اعتیاد با نگاهی به فضای دانشگاهی

◀ **آنومی اجتماعی و اعتیاد به مواد مخدر**

◀ **اعتیاد و دانشجویان به روایت اساتید دانشگاه ها**

◀ **پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر در فضا های دانشگاهی**

◀ **روش شناسی آسیب های اجتماعی**

◀ **نشریه بین المللی سیاست های مواد مخدر**

◀ **آشنایی و روزنامه ای با جرائم سازمان یافته: گفتنمان، برداشت ها و واقعیت**

رویکردی پیشگیرانه به اعتیاد با نگاهی به فضای دانشگاهی

دکتر سید حسین سراج زاده، دکترینار دانشگاه خوارزمی

در سال‌های اخیر، نگرانی‌هایی درباره شیوع این پدیده در میان دانش‌آموزان و دانشجویان ایجاد کرده است. شواهدی هم وجود دارد که نشان می‌دهد متأسفانه مصرف موادمخدر و اعتیاد پدیده‌های ناآشنایی برای دانش‌آموزان و دانشجویان نیستند.

در مجموع دو رویکرد نسبت به فراوانی مصرف موادمخدر در بین دانشجویان وجود دارد:

۱. رویکرد اول، گستردگی میزان مصرف موادمخدر و اعتیاد در این قشر، همانند سایر اقشار جوان، را در حد بسیار مخاطره‌آمیزی می‌شناسد و براساس شواهد معدود و محدودی دست به تصمیم می‌زند و تصویر بسیار تیره و تازی از گستردگی مصرف موادمخدر و اعتیاد در بین دانشجویان به دست می‌دهد.

جوانان آسیب‌پذیرترین گروه از موادمخدر هستند و به دلیل ناکامی، بحران هویت، ماجراجویی و لذت‌جویی و تنوع‌طلبی بیش از سایر گروه‌های اجتماعی در معرض استفاده از موادمخدر قرار می‌گیرند.

۲. رویکرد دوم، در مقابل، استدلال می‌کند با توجه به اینکه دانشجویان که از سرآمدان فکری جامعه هستند، از منزلت اجتماعی بالایی برخوردارند و امید دسترسی به امکانات اجتماعی برای آنها بیش از سایر جوانان هم‌سن و سال آنها است، کمتر در معرض خطر استفاده از موادمخدر قرار دارند. آمار و شواهد موجود درباره معتادان خودمصرف و زندانیان هم نشان می‌دهد که نسبت دانشجویان در بین این دو گروه بسیار کمتر از نسبت جمعیتی دانشجویان به کل جمعیت است بنابراین با آنکه دانشجویان هم از فضای کلی جامعه متأثر هستند و شماری مصرف‌کننده موادمخدر و معتاد در بین آنان وجود دارد، ولی ابعاد مسئله به مراتب کمتر از سایر اقشار جوانان است و در برخورد با مسئله موادمخدر در بین دانشجویان نباید دچار مبالغه و هراس اخلاقی غیرواقعی شد (برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به طرح «شیوع شناسی مصرف موادمخدر در بین دانشجویان دانشگاه‌های دولتی»).

دانشجویان صورت می‌گیرد متفاوت و گاه همراه با بزرگ‌نمایی است. آمار و مطالعات انگشت‌شمار موجود و نیز برخی گزارش‌های رسمی و نیمه‌رسمی از دانشگاه‌ها در مورد مصرف موادمخدر، برآوردهایی از میزان استفاده دانشجویان از موادمخدر به دست می‌دهند. این برآوردها، به دلیل جامع نبودن پوشش جمعیتی و محفی ماندن بخش قابل ملاحظه‌ای از پدیده از نگاه آمار رسمی، به دشواری قابل اعتماد، و در عین حال، مناقشه برانگیز هستند.

بنابراین، ضروری است تا ابعاد مسئله موادمخدر در دانشگاه‌ها و در بین دانشجویان مورد بررسی قرار گیرد تا شناخت واقع‌بینانه و دقیقی از موضوع به دست آید و برنامه‌ریزی‌هایی که برای مقابله با این مسئله صورت می‌گیرد مبتنی بر شناخت درست از ابعاد مسئله و ویژگی‌های آن باشد. پژوهش‌های پیمایشی حکایت از آن دارد که مصرف موادمخدر غیرقانونی سبک در بین نوجوانان اکثر کشورهای جهان، از آمریکا و اروپا تا ژاپن، روسیه، مکزیک و زیمبابوه، رو به گسترش بوده است و بخش قابل توجهی از جوانان تجربه مصرف این مواد را داشته‌اند.

از اوایل دهه پنجاه نگرانی‌هایی درباره گسترش مصرف موادمخدر و اعتیاد در بین جوانان در جامعه ایران وجود داشت با وجود اینکه از همان سال‌های اولیه پیروزی انقلاب اسلامی مبارزه با قاچاق، خرید و فروش، و مصرف موادمخدر با جدیت و با محوریت سیاست کنترل عرضه دنبال شد، اما مشاهدات روزمره و برخی آمار رسمی و غیررسمی حکایت از آن دارد که بر دامنه مشکل روز به روز افزوده شده است.

به نظر می‌رسد که احتمال تمایل به مصرف موادمخدر و در نتیجه اعتیاد، در بین بیکاران، افراد کم‌سواد و حاشیه‌نشین، که از ناکامی‌ها و سرخوردگی‌های اجتماعی و اقتصادی رنج می‌برند، بیشتر است. بنابراین، انتظار می‌رود که دانشجویان که از سرآمدان فکری جامعه هستند، از منزلت اجتماعی بالایی برخوردارند و امید دسترسی به امکانات اجتماعی برای آنها بیش از دیگران است، به مصرف موادمخدر تمایلی نداشته باشند با وجود این، گسترش امکان دسترسی و مصرف موادمخدر در جامعه، و به خصوص پایین آمدن میانگین سن معتادان

سال‌ها است که موضوع موادمخدر به یکی از مهمترین مشکلات و مسائل اجتماعی همه کشورهای تبدیل شده است. در سال‌های اخیر ابعاد مسئله هم در سطح کشور و هم در سطح جهانی به حد نگران‌کننده‌ای رسیده است و گفتگوها، پژوهش‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی برای شناخت ابعاد مسئله و کنترل آن صورت گرفته است.

جوانان آسیب‌پذیرترین گروه از موادمخدر هستند و به

از آن جا که مصرف موادمخدر ناپه‌نجان و غیرقانونی است، عمدتاً در نهان‌خانه‌ها جریان دارد، در نتیجه، برآوردهایی که از شیوع مصرف آن در جامعه و در بین دانشجویان صورت می‌گیرد متفاوت و گاه همراه با بزرگ‌نمایی است.

دلیل ناکامی، بحران هویت، ماجراجویی و لذت‌جویی و تنوع‌طلبی بیش از سایر گروه‌های اجتماعی در معرض استفاده از موادمخدر قرار می‌گیرند دانشجویان هم به عنوان یک گروه جوان می‌توانند در معرض استفاده از موادمخدر قرار گیرند. با وجود این، موقعیت اجتماعی و فرهنگی این قشر با اکثر جوانان غیردانشجو متفاوت است و به همین دلیل انتظارات اجتماعی از آنان از نظر عدم مصرف موادمخدر بیشتر است. به هر تقدیر با افزایش ابعاد مسئله موادمخدر در سطح جامعه، دامنه آن دامن‌گیر دانشجویان، به عنوان بخشی از افراد جامعه، هم شده است. در نتیجه، مواردی از مصرف موادمخدر و اعتیاد در بین دانشجویان هم مشاهده شده است. این باعث شده تا نگرانی‌هایی درباره شیوع مصرف موادمخدر و اعتیاد در بین دانشجویان ابراز شود.

از آن جا که مصرف موادمخدر ناپه‌نجان و غیرقانونی است، عمدتاً در نهان‌خانه‌ها جریان دارد، در نتیجه، برآوردهایی که از شیوع مصرف آن در جامعه و در بین

دانشگاه

آنومی اجتماعی و اعتیاد به مواد مخدر

دکتر نسوه کوثری، دانشیار دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

(گسیختگی روابط اجتماعی، دزدی، بیماری های واگیر، فحشا و...) دیگر اعضای خانوار را درگیر می کند. بنابراین، وسعت این مسأله تنها به تعداد معنادار رسمی باز نمی گردد، بلکه جمعیت بسیار بزرگتری را درگیر خواهد کرد. از این رو، اگر نگوییم که اعتیاد مهم ترین مسأله اجتماعی جامعه ایران است، باید گفت که یکی از مهم ترین مسائل اجتماعی این جامعه به شمار می رود.

اعتیاد نظیر دیگر مسائل اجتماعی پدیده ای چند بعدی است که نیاز به بررسی های بین رشته ای (روانکاوی، روان شناسی، جامعه شناسی و حتی اقتصاد اعتیاد) دارد که همزمان به سطوح و ابعاد مختلف مسأله توجه کنند. در این میان به خصوصی نباید از نقش متغیرهای اجتماعی در

سطوح فردی و کلان غافل ماند. از این رو، نظریه های خرد و کلان در جامعه شناسی هر دو به کار تبیین این مسأله خواهند آمد. نظریه آنومی از جمله نظریه هایی است که از دیرباز در تحقیقات مربوط به انحرافات اجتماعی و مسائل اجتماعی شناخته شده است و در چند دهه گذشته، به ویژه در جامعه شناسی آمریکا، از جمله نظریه های پر کاربرد بوده است. با این حال، چه در جامعه شناسی جهانی و چه در جامعه شناسی ملی، کمتر به طور مستقیم از این نظریه به عنوان نظریه ای مستقل در تبیین اعتیاد یا سوء مصرف مواد مخدر استفاده شده است. به هیچ وجه بر آن نیستیم که این نظریه تنها نظریه یا یکی از مهم ترین نظریه هایی است که باید در اعتیاد پژوهی مورد توجه قرار گیرد، بلکه باید با توجه به شرایط جامعه ایران از آن به عنوان یکی از نظریه های هنوز در خور توجه استفاده شود. بدیهی است، شناخت مسأله اعتیاد که دارای سطوح و ابعاد مختلف است تنها به مدد بهره گیری از نظریه هایی که هر یک به یکی از سطوح یا ابعاد مسأله توجه ویژه کرده اند، ممکن می شود. چنان که تحقیقات انجام شده و مشاهدات جامعه شناسانه نشان می دهد جامعه ایران دارای پتانسیل بالای آنومی اجتماعی است و این امر خود تا حدودی در گرایش به اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر موثر است.

تحقیقات انجام شده و مشاهدات جامعه شناسانه نشان می دهد، جامعه ایران دارای پتانسیل بالای آنومی اجتماعی است و این امر خود تا حدودی در گرایش به اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر موثر است.

تحقیقات متعددی نشان داده اند که پتانسیل آنومی اجتماعی و حتی دیگر انواع آنومی، نظیر آنومی سیاسی در ایران بالا است و از این رو توجه به این شرایط آنومیک ضروری است. اگر چه جامعه ما، چه در اواخر دوره پهلوی و چه در حال حاضر، گرفتار مسأله اعتیاد بوده است؛ با این همه، تعداد تحقیقات مربوط به این موضوع چندان زیاد نیست. حتی در تحقیقات انجام شده نیز فقدان چارچوب های نظری مستحکم به چشم می خورد. از دیگر سوء اعتیاد پژوهی به ویژه پس از انقلاب از تحولات و رشد نظری این عرصه از تحقیقات اجتماعی به دور مانده است. از این رو، انتظار می رود که محققان این حوزه از تحقیقات اجتماعی با عنایت به نوآوری های نظری و روشی که در تحقیقات اخیر اعتیاد پژوهی متعین است، به ارتقای تحقیقات در مورد این مسأله اجتماعی که به صورت جدی جامعه ایران و به ویژه نسل جوان را تهدید می کند، یاری رسانند. گزارش های رسمی حکایت بیش از یک میلیون معتاد در ایران دارد، این ارقام مربوط به سال ۱۳۸۵ است و اگر رشد جمعیتی ۱۰ درصد را در نظر بگیریم این ارقام بیش از این ها خواهد شد. از دیگر سوء، با توجه به متوسط خانوار در ایران (حدود ۵ نفر) می توان گفت که حتی اگر رقم معنادار تفرنی و غیر تفرنی ۲ میلیون باشد، نزدیک به ده میلیون از جمعیت ایران به انحای مختلف درگیر این مسأله اجتماعی هستند. زیرا، نباید از یاد برد که یک فرد معتاد به انحای مختلف

اعتیاد و دانشجویان به روایت اساتید دانشگاه‌ها

نقش تشکل‌های دانشجویی در کاهش آسیب‌های اعتیاد

دکتر حسن رفیعی، استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تشکل‌های دانشجویی نقش بسزایی در کاهش آمار اعتیاد در دانشگاه‌ها دارند. اعتیاد به مواد مخدر از معضلات بنیادی و انحرافات خاص عصر مدرن است که در جامعه ما به دلایل مختلف به یکی از انحرافات اثرگذار و بحران‌زا تبدیل شده است. اعتیاد در بین دانشجویان از مسائلی است که غفلت جامعه‌شناسان و محققان

اجتماعی از آن می‌تواند عواقب جبران‌ناپذیری داشته باشد.

دانشجویان در دانشگاه‌ها و آگاه‌سازی آنها توسط ارگان‌ها و دستگاه‌های مسئول می‌تواند نقش مهمی در کاهش آمار دانشجویان معتاد داشته باشد.

دکتر حسن رفیعی، روانشناس و استاد دانشگاه در این زمینه هرگز شبکه خبر با «شبکه خبر دانشجوی» با

اعلام این مطلب که نقش تشکل‌های دانشجویی در کاهش آسیب‌های اعتیاد در دانشگاه غیرقابل انکار است، افزود: یکی از دوره‌های پرخطر در مورد اعتیاد دوره‌های گذر است که وقتی شخص از مدرسه به محیط دانشگاه وارد می‌شود عوامل مختلف در دانشگاه‌ها باعث کشیده شدن فرد به طرف اعتیاد و مواد مخدر می‌شود. مشارکت دانشجویان در دانشگاه‌ها و آگاه‌سازی آنها توسط ارگان‌ها و دستگاه‌های مسئول می‌تواند نقش مهمی در کاهش آمار دانشجویان معتاد داشته باشد. یک پای ثابت برای مبارزه با این بلای خانمان‌سوز در دانشگاه‌ها، تشکل‌های دانشجویی هستند که با تعاملات خود با وزارت علوم، نیروی انتظامی، ستاد مبارزه با مواد مخدر و... می‌توانند در زمینه‌های مختلف فرهنگی و اجتماعی، فعالیت‌های ارزشمندی داشته باشند.

سازمان بهزیستی به دلیل سابقه طولانی در امر پیشگیری و برنامه‌های مدون که در این زمینه انجام داده است می‌تواند نقش مهمی در برقراری ارتباط با دانشگاه‌ها و برگزاری همایش‌های مختلف انجام دهد. آمار دقیقی از دانشجویان معتاد در کشور وجود ندارد. آمار معتادان در کشور که توسط ستاد مبارزه با مواد مخدر اعلام شده است، طبق پژوهش‌های انجام شده در سال‌های اخیر است و این آمار قله اعتیاد را نشان می‌دهد و از اعلام آمار غیر واقعی و نادرست جلوگیری می‌کند. (منبع: شبکه خبر دانشجوی)

پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر در فضاهای دانشگاه‌ها

دکتر حمید بیروی، رئیس مرکز مشاوره دانتجویی دانشگاه تهران

بیش از دو دهه است که پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر مورد توجه متخصصان بهداشتی، والدین، مسئولین جامعه و مجریان قانون قرار گرفته است. در طول این مدت تلاش بسیاری صورت گرفته تا دلایل گرایش سوء مصرف مواد شناسایی شوند. در سال‌های گذشته ثابت شده است که درمان سوء مصرف مواد مخدر مشکل، گران و کاربر است. به علاوه حتی مؤثرترین درمان‌ها، عود بالایی داشته‌اند. در چنین شرایطی، اهمیت جلوگیری از مبتلا شدن افراد به سوء مصرف مواد مخدر آسانتر از درمان این اختلال است. لذا هدف از پیشگیری به تأخیر انداختن یا جلوگیری از شروع به استفاده از مواد در جامعه است.

راهبرد های پیشگیری: سوء مصرف مواد عواقب منفی بهداشتی، اجتماعی و قانونی دارد و پس از آنکه الگوی اعتیاد شکل گرفت، ترک کامل بسیار مشکل است. بنابراین به نظر می‌رسد مساعدترین رویکرد به مشکل سوء مصرف مواد، پیشگیری است. برنامه‌های پیشگیری در سطوح متفاوتی انجام می‌شوند و شکل‌های گوناگونی دارند. این برنامه‌ها را می‌توان به پنج گروه کلی تقسیم‌بندی کرد:

خلاصه رویکردهای برنامه‌های پیشگیری

رویکرد	تشریح	روش
اطلاعاتی	افزایش اطلاعات در مورد مواد، عوارض و عواقب مصرف، گسترش گرایش‌های ضد مواد	آموزش، بحث، نوارهای ویدئویی، یخش نوارهای صوتی، نشان دادن انواع مواد، پوستر، توزیع جزوه برنامه‌های گروهی مدارس
تعمیرات عاملان	افزایش عزت‌نفس، تصمیم‌گیری مسئولانه، رشد ارتباطات بین فردی (هیچ اطلاعاتی در مورد مواد ارائه نمی‌شود).	آموزش بحث، فعالیت‌های تحریری، تمرین حل مسئله گروهی
جانشین	افزایش عزت‌نفس و اتکاء به خود، معرفی جانشین‌های متفاوت برای مصرف مواد، کاهش احساس کسالت و حس غربیگی	تشکیل مراکزی برای جوانان، فعالیتهای تفریحی، شرکت در پروژه‌های خدمات اجتماعی، آموزش شفلی
مهارت‌های عملی	افزایش آگاهی از تأثیر اجتماع بر مصرف مواد، ایجاد مهارت‌هایی برای مقاومت در برابر تشویق به استفاده از مواد، افزایش اطلاعات در مورد عواقب منفی بالافاصله	بحث‌های گروهی، آموزش مهارت‌های مقاومت، تکرار رفتارها، تکلیف تمرین رفتاری، استفاده از رهبران هم‌پس یا کمی بزرگتر
آموزش مهارت های اجتماعی و شخصی	افزایش تصمیم‌گیری، تغییر رفتار شخص، کاهش اضطراب، ارتباطات، مهارت‌های اجتماعی و حرارت‌نوری، کاربرد مهارت‌های عمومی برای مقاومت در برابر تشویق به استفاده از مواد	بحث‌های کلاسی، آموزش، مهارت‌های رفتاری - شناختی

برنامه پیشگیری اولیه از سوء مصرف مواد در محیط‌های دانشگاهی

بر مبنای بررسی‌های انجام گرفته، راهبرد پیشگیری سه بخشی که از سه برنامه موفق پیشگیرانه مبتنی بر محیط دانشگاه به دست آمده، عبارتند از:

- اهداف خاص:
- با توجه به سه مؤلفه مندرج در راهبرد پیشگیرانه سه بخشی، اهداف خاص را می‌توان به قرار زیر صورت‌بندی کرد:
- ۱- افزایش مشارکت اساتید دانشگاه بعنوان هدایت‌کنندگان پیشگیری از سوء مصرف مواد
  - ۲- فراهم‌سازی زمینه برای دانشجویان جهت دریافت آموزش درباره خطرات سوء مصرف مواد و پیشگیری از آن
  - ۳- اصلاح نظر دانشجویان درباره شیوع سوء مصرف مواد در دانشگاه
  - ۴- افزایش نقش حمایتی محیط دانشگاهی در زمینه پرهیز و امساک از سوء مصرف مواد
  - ۵- افزایش نقش رهبری مسئولان ورزشی، مربیان و دانشجویان موفق در پیشگیری از سوء مصرف مواد
  - ۶- افزایش مشارکت پیشگیرانه دانشجویان در زمینه سوء مصرف مواد
  - ۷- افزایش نقش دانشجویان ورزشکار، دانشجویان موفق و دانشجویان عضو انجمن‌های دانشجویی در زمینه فراگیری از خطرات سوء مصرف و نحوه پیشگیری از آن
  - ۸- افزایش حمایت محیطی در زمینه امساک از مصرف در میان دانشجویان
- (متن: راهنمای مقدماتی شناخت و پیشگیری از اعتیاد در محیط‌های دانشگاهی، مرکز مشاوره وزارت علوم)

- ۱- برنامه ادغام در برنامه درسی
  - ۲- فعالیت رسانه‌ای در زمینه هنجارهای اجتماعی
  - ۳- طرح آموزش همگنان
- اجرای همزمان سه برنامه فوق‌زیر چتر واحد و تحت عنوان راهبرد پیشگیری سه بخشی، گام مؤثری در عرصه دانشگاه‌ها به حساب می‌آید و دانشجویان را در برابر مخاطرات رو به افزایش سوء مصرف مصونیت می‌بخشد.

اهداف کلی برنامه:

- ۱- بالا بردن سطح دانش دانشجویان نسبت به خطرات مصرف مواد
- ۲- تغییر در نگرش‌های دانشجویان نسبت به مصرف مواد
- ۳- کاهش مصرف مواد در دانشجویان
- ۴- پیشرفت در عملکرد تحصیلی دانشجویان
- ۵- پیشرفت در وضعیت جسمی، روانی، اجتماعی و عاطفی دانشجویان
- ۶- پیشرفت در رشد تحصیلی و اجتماعی دانشجویان و بالا بردن سطح سلامت محیط دانشگاه و جامعه
- ۷- پیشرفت در آمادگی‌های دانشجویان در مسیر شهروند مناسبی شدن و توسعه جامعه

روشن‌شناسی آسیب‌های اجتماعی (مواد مخدر و اعتیاد)

محمد علی زکریایی، پژوهشگر اجتماعی

در مورد موضوع اعتیاد به مواد مخدر در سطح خرد، فرد مطرح است که شامل مباحث آموزشی، فرهنگی زیستی، درمانی، ویژگی‌های شخصیتی و بیولوژی، جنسی، روانی است. این سطح در عین حال که پایین‌ترین سطح تحلیل است، اما مداخل ورود به بحث محسوب می‌شود. سطح میانی، نهادها را در بر می‌گیرد: از جمله وزارت علوم، آموزش و پرورش، خانواده، رادیو و تلویزیون و ... که هر یک به گونه‌ای در کاهش، کنترل و مساعد ساختن زمینه اعتیاد نقش دارند، در حالی که بیشتر نقش بازدارندگی از آنها انتظار می‌رود.

در سطح کلان باید به ساختار جامعه و وضعیت تاریخی که جامعه در آن قرار دارد نگریت از نظر تاریخی جامعه ما در حال گذار و تغییر است. مسایل و آسیب‌های اجتماعی در این دوره بسیار تقویت می‌شوند و عناصر تشدید کننده آن نیز به وفور موجود است. مساله دیگر در این سطح عامل محیطی، منطقه‌ای و مکانی است.

آنچه در تدوین راهبردها در زمینه مقابله با مواد مخدر و اعتیاد باید به هر سه سطح توجه کرد، در سطح خرد بحث آموزش و درمان و ... در سطح میانی دستگاه‌های فعال در موضوع پیشگیری، نهادهای انتظامی، قضایی و امور فرهنگی و در سطح کلان به موضوعات فرا منطقه‌ای و تحولات جهانی باید توجه کرد (جهت مطالعه بیشتر مراجعه شود به کتاب انتخاب نو، انتشارات طرح نو، تهران، ۱۳۷۷ و همایش علمی و کاربردی سلامت اجتماعی، ستاد مبارزه با مواد مخدر و دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ۱۳۷۸).

برای مطالعه آسیب‌های اجتماعی، راه‌های مختلف و گوناگونی پیموده می‌شود. مطالعه یک آسیب به شکل موردی و در زمان خود اگر چه ضروری و لازم است اما برای برنامه ریزی دراز مدت کافی و مفید نیست، چرا که تمامی وقایع به زمان تاریخی کوتاه مدت و زودگذر مربوطند.

آسیب‌های اجتماعی نیز به زمان کوتاهی تعلق دارند و بسیاری از جزئیات آن در میان فضای متغیر، مبهم می‌مانند. برای درک و تحلیل دقیق و درست آسیب‌ها و برای نیل به برنامه‌هایی که توان مهار و کنترل گام به گام آسیب‌های اجتماعی را داشته باشد، باید از زمان کوتاه مدت فراتر رفت و زمان میان مدت و بلند مدت را نیز در نظر گرفت. در این صورت، وقایع به فرایندها و فرایندها به ساختارها پیوند خواهند

آسیب‌های اجتماعی نیز به زمان کوتاهی تعلق دارند و بسیاری از جزئیات آن در میان فضای متغیر، مبهم می‌مانند. برای درک و تحلیل دقیق و درست آسیب‌ها و برای نیل به برنامه‌هایی که توان مهار و کنترل گام به گام آسیب‌های اجتماعی را داشته باشد، باید از زمان کوتاه مدت فراتر رفت و زمان میان مدت و بلند مدت را نیز در نظر گرفت.

خورد و ریشه‌های اصلی و معنای واقعی آنها یافت خواهند شد. آسیب‌های اجتماعی عواملی هستند که جامعه را از درون فاسد و زایل می‌سازند و برنامه ریزی کلان برای کاهش آنها از ضروریات هر برنامه توسعه‌ای و اجتماعی است. یکی از آسیب‌های مهم که هر کشوری را به شکل بین‌المللی درگیر می‌کند و انرژی، وقت و هزینه بسیاری از ملت‌ها و حکومت‌ها را به خود اختصاص می‌دهد، اعتیاد به مواد مخدر است. برای تحلیل واقع بینانه این پدیده و درک درست آن و در نهایت رسیدن به راهبردهایی برای مبارزه گام به گام و همه جانبه با آن، بهتر است مساله در سه سطح تحلیل شود:

- ۱- سطح خرد
- ۲- سطح میانی
- ۳- سطح کلان

آشنایی و رویارویی با جرائم سازمان یافته: گفتمان، برداشتها و واقعیت

محمد علانی

Defining and Defying Organized Crime

Discourse, perceptions and reality

Edited by
Felia Allum, Francesca Longo,
Daniela Irrera and
Panos A. Kostakos

R

در عصر حاضر، جرائم سازمان یافته به عنوان تهدیدی با ماهیت دائماً در حال دگرگونی گریبان همهی کشورهای صنعتی و غیرصنعتی را سخت گرفته است. آشنایی و رویارویی با جرائم سازمان یافته با بهره گیری از رهیافتی تطبیقی بینارشته ای و مبتنی بر دیالکتیک عینی - ذهنی به بررسی و تدقیق در ماهیت این تهدید می پردازد. جرائم سازمان یافته نمادی است از ضلع تار و تیره نظام سرمایه داری مدرن قرن بیست و یکم. این کتاب با تحلیل گفتمان نهادهای رسمی موجود پیرامون جرائم سازمان یافته سعی در واریسی این مهم دارد که آیا برون داد این تحلیل تأثیری بر ادراک تهدید و موجودیت جرائم سازمان یافته دارد یا خیر.

بخش نخست کتاب به واکاوی پارادایم و منبای اصلی خطمشی مبارزه با جرائم سازمان یافته می پردازد؛ این کتاب سعی می کند فرضیات "پنهان" در درون سیاست گذاری ها را آشکار کند. این بحث خود مشتمل بر چهار فصل است. فصل نخست به گفتمان جرائم سازمان یافته با ارائه تحلیلی دو سطحی اختصاصی یافته است. فصل دوم به تشریح گفتمان فعالان و خطمشی های انگلستان و ولز در قبال جرائم سازمان یافته پرداخته است. در فصل سوم تطور شناخت اتحادیه اروپا از جرائم سازمان یافته و کاربرد آن در گفتمان اتحادیه اروپا ترسیم شده است و فصل پایانی بر گفتمان و راهبردهای جرائم سازمان یافته از چشم انداز فراملی نگریسته است.

بخش دوم کتاب بررسی برداشتهایی است که گفتمان متفاوت از جمله عموم مردم در کشورهای منطقه بالکان و ژاپن، نظام عدالت کیفری در ایالات متحده آمریکا و گروه های علمی بین المللی از جرائم سازمان یافته دارند. این بخش نیز در ۴ فصل تدوین شده است. فصل نخست به رابطه ای بین برنامه ای امنیت جهانی و جرائم سازمان یافته فراملی اختصاص یافته است. در فصل بعدی اقدامات دولت آمریکا برای مبارزه با مافیا و گروه های سازمان یافته جرم تشریح شده است. گروه خشونت (یاکوزا) و تهدید آن در جامعه ژاپن موضوع فصل سوم را تشکیل می دهد و در فصل هشتم موضوع جرائم سازمان یافته از چشم انداز مردم کشورهای بالکان تفسیر شده است.

بخش پایانی کتاب تحلیلی جامع از موجودیت جرائم سازمان یافته با ارجاع به نمودهای عینی آن در نقاط مختلف دنیا از جمله قاچاق انسان در ایرلند شمالی، جرائم سازمان یافته در بلغارستان و سیاست های محلی در ایتالیا به دست می دهد. این بخش نیز خود شامل ۴ فصل می باشد.

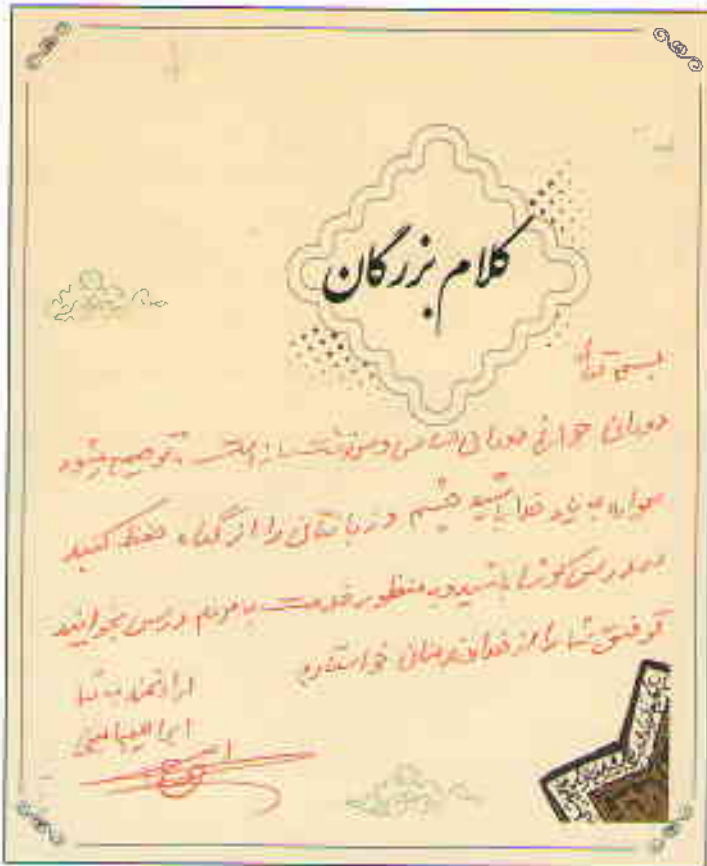
این کتاب مجموعه مقالاتی است که توسط فلیا الوم (Felia Allum)، فرانچسکا لونگو (Francesca Longo)، دانیلا ایررا (Daniela Irrera) و پانوس آ. کاستاکاس (Panos A. Kostakos) ویرایش شده است. انتشارات روتلج (گروه تیلور و فرانسیس) (Taylor & Francis Group / Routledge) در سال ۲۰۱۰ وظیفه چاپ این اثر را برعهده داشته است.

مخاطبان این کتاب را کارشناسان و محققان حوزه های روابط بین الملل، جرم شناسی و مطالعات امنیت تشکیل می دهند. خوانش این کتاب همچنین برای دانش جویان رشته های مذکور سودمند است. این کتاب افق های تاملاتی جدیدی را در زمینه ی پژوهش در رابطه با شبکه های جرائم سازمان یافته و فساد در ایران می تواند مطرح کند (www.cudras.ir).

www.cudras.ir

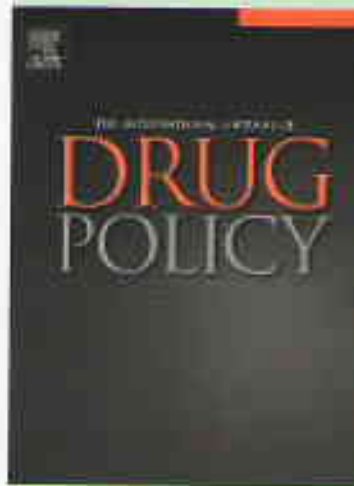

حضرت آیت الله ابراهیم امینی

عشریه نشریه

نشریه بین المللی سیاست های مواد مخدر

«نشریه بین المللی سیاست های مواد مخدر» یا نگرش جهانی به انتشار مقالات و گزارشات تحقیقاتی، نقدها و تحلیل هایی بر سیاست های مواد مخدر و مصرف آن اختصاص دارد مضامین اجتماعی، سیاسی، حقوقی و البته بهیشت روانی جوامع در خصوص مصرف قانونی سازی شده و غیر قانونی مواد روانگردان از جمله موضوعات مورد بررسی هیأت تحریریه این ماهنامه می باشد تحلیل اثرات تئوریک و عملی سیاست های مواد مخدر، رفتارشناسی مصرف آن و نتایج حاصله در عرصه بین المللی از ویژگی های اصلی این ژورنال که هر ۲ ماه یکبار به چاپ می رسد محسوب می شود.

زیر نظر شورای سیاست گذاری

سر دبیر: محمدعلی زکریایی

مدیر هنری: امور هنری جامعه و فرهنگ

همکاران این شماره:

- دکتر سید حسین سراج زاده

- دکتر سعید کوثری

- دکتر حسن رفیعی

- دکتر حمید پیروی

- مجید علائی

کلیه حقوق مادی و معنوی مطالب این نشریه محفوظ و متعلق به اداره کل امور فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می باشد.

نقل مطالب با ذکر نام منبع، مجاز می باشد

نشانی: تهران، شهرک قدس، میدان صنعت، خیابان خوردین، خیابان هرمان، نبش خیابان پیروزان جنوبی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، اداره کل فرهنگی و اجتماعی

اساتید، مسئولین، و کارکنان محترم دانشگاه های توانمند نظرات و پیشنهادات خود را در مورد گاه نامه پیشگیری نوین به آدرس اینترنتی زیر ارسال نمایند.

f_ajtemaee@mst.ir | www.pishgirinovin.com

